

IPADAYON

PAGBUHAG AN

PATAW NGA

KAMATAYON

HA P LIPINAS!

**WORLD
COALITION**
— AGAINST THE DEATH PENALTY —

Lemnon Ying-Dian Wong, 2015 - Flickr

AN PASARIG HAN PILIPINAS HA PADAYON PAGPUYPOY

1986 An Pilipinas waray kondisyon nga gipanhimatuod an Internasyonal nga Pakigsaad ha Mga Katungod ha Sibil ngan Politikal o International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR) hadton 1986.

1987 An sirot nga kamatayon una nga ginwara ubos ha Konstitusyon hadton naglabay 1987, pero ini gintikangan pag-utro unom ka tuig ha urhi hadton 1993. Han naglabay 24 Hunyo 2006, an Batas ha Republika 9346: Usa ka Balaud nga Nagdiri ha Pagpahamtangan han Kamatayon ha Pilipinas, ginpatuman, pagwara han sirot nga kamatayon ha ikaduha nga higayon.

2007 Hadton Nobyembre 20, 2007, an Pilipinas nahimo anay nga nasud ha Timog Silangang Asya nga nagtnganot ha Ikaduha nga Opsyonal nga Protokol ha ICCPR (ICCPR-OP2). Pinaagi ha ratipikasyon hini nga tratado, gipanhimatuod han Pilipinas an pasarig hini nga diri patayon an bisan hino nga tawo nga sakop sa hurisdiksiyon hini ngan waraon an sirot nga kamatayon nga waray reserbasyon. Siring han usa ka nasud nga nagwara han sirot nga kamatayon, an Pilipinas waray ngtanuti ha ilarum ha ICCPR-OP2 nga magpataw han sirot nga kamatayon.

2010 Han naglabay Abril 2010, hi Mary Jane Veloso, usa ka Pilipino nga migrante nga nagtrabaho ha Indonesia, gindakup ha Indonesia ha sumbong nga pagpalusot hin heroin ha iya maleta. Bis an pagmintinar ni Veloso nga waray hiya sala, ginsentensiyahan hiya hin kamatayon hadton Oktubre 2010. Hi Veloso usa ha milyon-milyon nga mga Pilipino nga migrante nga nagtrabaho ha langyaw nga gutiay la an suweldo, ginhimo hira nga delikado ha mga internasyonal nga gang ha krimen nga nagtinguha nga manrekrut ngan mga mula sa droga . Usa ka tigyanan ha Department of Foreign Affairs han Pilipinas an nagkompirma nga padayon an paghatag han gobyerno hin hinabang kan Veloso ngan an iya familia.

Naghatag suporta an Pilipinas ha mga Pilipino nga nag-atubang han sirot nga kamatayon ha gawas han nasud, sumala han nahisgutan nga mga obligasyon ha ilarom ha balaud han langyaw. An gobyerno nagsaad hadto nga buligan an bisan hino nga Pilipino ha linya han kamatayon nga "salaan man nga tawo o diri".¹

USA KA POSIBLE NGA PAGBALIK HAN SIROT HA KAMATAYON?

2016 Tikang pagdumara ni Presidente Duterte han iya termino hadton 2016, damo na an iya panawagan nga ibalik an sirot nga kamatayon ngan ibalik an pag-uswag nga nahimo han mga naglabay nga administrasyon agud ini pagwadon. Ini nga mga panawagan nakapadasig ha malaksi nga aksyon ha mga magbabalaud, diin kadamuan ha ira nagsumite ngan mga balaudnon agud maibalik an sirot nga kamatayon ha damo nga mga kalapasan, bisan kon kadamuan may kalabutan ha droga.

2020 Hadton 27 Hunyo 2020, ginsaysay ni Presidente Duterte ha iya ikalima nga State of the Nation Address (SONA) ngan nanawagan para ha Kongreso nga ipadayag an sirot nga kamatayon pinaagi ha lethal injection para han mga pagtalapas nga nasakup ha Comprehensive Dangerous Drugs Act (2002).

Hadton Agosto 5, 2020, nagtikang an debate ha Committee on Justice ha House of Representatives bahin han House Bill 741, para matikangan utro an sirot nga kamatayon tungod han mga pagtalapas bahin han droga. Mayda yana 13 draft bills nga ginngansong ha House of Representatives ngan 11 draft bills nga ginngansong ha Senado an sirot nga kamatayon bahin han lainlain nga pagtalapas upod an (pero diri limitado aa) mga pagtalapas ha droga, pagtraydor, pandarambong, pagpanInganos ngan pagpatay.

Kinahanglan nga aprubahan ha House Committee on Justice an mga balaudnon agud makapadayon an mga paghisgot ha plenaryo. Kun mapasa na an balaudnon ha plenaryo, mapadayon ini ha Senado para pagkonsiderar. Mahimo nga pilion ha Senado an kabug-usan nga bersyon ha Kamara

Radio Television Malacanang
Presidential Photographers Division
Ace Noraniane

agud mapadali an pagpasar ha balaudnon. Kun an balaudnon gin-aprubahan pagkahuman ha ikatulo nga pagbasa ha plenaryo ha Senado nga waray pagbag-o, ini ipapakita ha Presidente para ha iya pagpirma. Pagkahuman pirmahan han Presidente an balaudnon, mahihimo ini nga balaud ngan ipapahamtang liwat an sirot nga kamatayon

Bisan an mga nangagi nga pagdukwag ha pagpasar ha mga balaudnon ha Kongreso, nag-atubang hin damo nga mga kakurian ngan ha katapusan napakyas, ini nga mga panawagan nga ipakilala utro an sirot nga kamatayon bahin ha matag higayon nga mahimo ini. An sirot nga kamatayon ginpakita sugad hin usa ka madali nga solusyon ha kadamo nga pagpamaligya hin droga ha Pilipinas. Bisan pa, ini nga isyu usa ka simtomas ha labi ka halarom nga mga problema nga nakagamot ha kawadon ngan diri managsama nga sosyo-ekonomiko. Diri ini masusulbad pinaagi ha sirot nga kamatayon, nga waray gud mapamatud- an nga usa ka epektibo nga pagpugong ha paggamit han droga. An mga nagpaluyo han droga nagpadayon ha paglambo ha mga nasud nga nagpatuman ha sirot nga kamatayon, sugad han Saudi Arabia, Iran, China, ngan Malaysia.²

¹ Rappler, 92 migrant Filipinos on death row: 3,800 jailed (2015) <https://www.rappler.com/nation/philippines-death-row-abroad-statistics>.
² Laws 2, The Use of the Death Penalty for Drug Trafficking in the United States, Singapore, Malaysia, Indonesia and Thailand: A Comparative Legal Analysis, (2013) <https://www.mdpi.com/2075-471X/2/2/115/htm>.

10 MGA RASON SUBAY HA PAGPAHIULI HAN SIROT KAMATAYON HA PILIPINAS

1. Waray Estado nga may gahum magkuha han kinabuhi hin usa ka tawo.

Ha Article III - o an Bill of Rights - ha 1987 Constitution, an Pilipinas nasarig pagsiguro nga waray tawo nga angay bawian han kinabuhi, kagawasan, o kabtangan nga waray angay nga proseso ha balaud. Nagsaad liwat an gobyerno nga panalipdan an kinabuhi ngan kagawasan ha tanan nga mga indibidwal, ngan hatagan hin labi kahataas nga prayoridad an katungod han tanan nga mga tawo ngan han dignidad han tawo.³

Sugad han pinaka mabangis, diri tawhanon, ngan makaarawod nga sirot, an sirot nga kamatayon dirikta nga nagtalapas ha mga probisyon ha Konstitusyon.

2. Diri ini mababawi.

Hadton 2004, gin-angkon ha Korte Suprema ha *People v Mateo* nga 71.77% ha mga pagkombikto ha sirot nga kamatayon an sayup ngan nabag-o o nabalewala. Ha napulo kag usa ka tuig nga panahon tikang ha pagpahamtang utro han sirot nga kamatayon hadton 1993, ginbana-bana nga 1,493 nga mga kaso ha sirot nga kamatayon ang ginpahamtang, pero 230 la hini an gipanhimatuod.

An sistema han hustisya ha Pilipinas mahimo nga magsayup, ngan an pagpahamtang han sirot nga kamatayon ha mga inosente nga tawo mayda grabe nga mga sangputanan nga diri na mababalik utro.

3. Diri ini patas ngan kontra-pobre.

Kun ibabalik an sirot nga kamatayon ha Pilipinas, an mga kabras nga tawo an padayon nga mag-antus ha mga sayup nga konbiksyon ngan sirot nga kamatayon. Ha waray pa mawara nga sirot nga kamatayon hadton 2006, 81% ha 1,121 nga mga piniriso nga aada ha hanay ha kamatayon an nagtrabaho nga guti la an kita (ha mga sektor ha pamaligya, serbisyo, pabrika, agrikultura, transportasyon, o konstruksyon), ngan 73% an nakakuha ubos ha 10,000 PHP ha usa ka bulan.⁴

Ha Pilipinas, an pagdepensa ha usa ka kaso ha kaulohan mahimo nga konserbatibo nga mabalhin ha 329,000 PHP ha usa ka tuig⁵ - labi kamahinungdanon ha makaya han damo nga mga piniriso. Hi Leo Pilo Echagaray, an una nga ginpatay ha lethal injection ha Pilipinas hadton 1999, usa ka namamaligya hin isda.⁶ An iya kaso ha Korte Suprema nagpakita nga an Batas ha Republika 7659: An Act

to impose the Death Penalty on Certain Heinous Crimes hadto nga panahon "ginlunsad para han mga poble ngan waray gahum ha katilingban – adton diri makaakos ha ligal nga serbisyo nga kinahanglan ha mga krimen ha kamatayon, diin masusi nga pag-andam, pag-imbestigar, pagtukib, ngan pagpresentar an kinahanglan".⁸

4. Diri ini tawhanon, makaaramdok, ngan makaarawod.

Han naglabay 1994, an mga binilanggo nga gin hukman nga patayon ha Pilipinas mahimo maghulat ha sulod ha 12 ug 18 ka bulan para ha ira pagpatay, ngan mahimo nga maka apekto ha kaguol ha sikolohikal ha sakob usa ka tuig o labaw pa. Ha iba nga kanasuran, sugad han USA, an mga priso mahimo nga magpabilin ha linya ha kamatayon hin sobra usa ka dekada – usahay sobra ha 20 ka tuig.¹ Dugang hini, kadam-an ha ira nag-antos ha diri tawhanon nga kahimtang ha mga prisohan, diin an mga nagpapatuman han balaud ipailarom hira ha diri maupay nga pagtratar, pagpaantos, ngan pagpamulong ngan pisikal nga mga hulga. **Pananglitan, hi Richard Ong, ginsentensiyahan hin kamatayon hadton 1996 ngan nag-angkon nga hiya ginpiring an mata, ginsakit han mga shock ha kuryente, ngan ginpirit ha pagsumat ha mga opisyal ha gobyerno.**⁹

An mga tawo mahimo liwat mag-antus tikang ha mga napakyas nga pagpatay, nga nagdugang han ira pag-antus. Hadton Abril 1950, ginsiroton nga mamatay hi Alejandro Carillo pinaagi ha electric chair. Ha panahon nga ginpatay hiya, mayda usa

ka pagkadaot han elektrisidad ngan kinahanglan hiya makuryente duha ka beses ha waray pa ideklarar nga patay na.¹⁰

5. Ginpanhimuwa hini an bisan ano nga posibilidad ha rehabilitasyon.

An desisyon nga wad-on an sirot nga kamatayon hadton 1987 naimpluwensyahan ha argumento nga an mga moderno nga sistema ha penal nga ginpalabi an reporma imbis nga mapanimaslan nga sirot. An Pilipinas yana usa ka miyembro nga nasud ha Commission on Crime Prevention ngan Criminal Justice ngan ginrekomena an pagsagop ha mga Punoan nga Baruganan ha Paggamit han Restorative Justice Programs ha mga butang kriminal. Nagpasarig liwat an gobyerno nga magtukod "usa ka labi ka mapawa ngan makatawo nga sistema ha pagtul-id nga magpadukwag ha repormasyon ha mga nakasala".¹¹ An Bureau of Correction ngan Parole and Probations Board pareho nga nagtumong agud epektibo nga mapasig-uli ngan matirok pagbalik an mga nakasala balik ha katilingban – usa ka katuyuan nga diri makab-ot pinaagi ha sirot nga kamatayon.

6. Diritso ini nga pagtalapas han internasyonal nga mga susgaranan ngan pakigsabot.

An Pilipinas mayda usa ka pirma ha lainlain nga mga internasyonal nga instrumento ha tawhanon nga katungod nga nagsiguro ha pagpanalipod ha katungod han kinabuhi ngan pagwara han sirot nga kamatayon, upod an ICCPR-OP2. An Protocol waray nakapatik para pag-atras, nagpasabut nga an Pilipinas nagsaad nga ipadayon nga permanente nga wad-on an sirot nga kamatayon ha panahon nga ginaprobahan hini an tratado hadton 2007. Kun an sirot nga kamatayon ipahiuli ha Pilipinas, maghahatag ini hin usa ka grabe nga pagtalapas ha internasyonal nga katungod han tawo. An mga obligasyon ngan mga katungod ngan pagkontrol ha droga ngan naguba an dungog hini ha internasyonal nga komunidad.

Sugadman, an pagpahiuli ha sirot nga kamatayon mahimo liwat magresulta hin peligro nga mawara an mga benepisyo nga yana natatagamtaman han Pilipinas pinaagi ha Generalized System of Prefers (GSP +) ha European Union.

³ Official Gazette of the Philippines, The Constitution of the Republic of the Philippines (1987), <https://www.officialgazette.gov.ph/constitutions/1987-constitution/>.

⁴ The Manila Times, Poor vulnerable to death penalty (2016), <https://www.manilatimes.net/2016/05/21/news/top-stories/poor-vulnerable-to-death-penalty/263381/>.

⁵ Free Legal Assistance Group, FLAG Anti-Death Penalty Task Force Position Paper (2019).

⁶ Kasarinlan: Philippine Journal of Third World Studies, The Poor on Trial in the Philippine Justice System (1999).

⁷ The People of the Philippines VS. Leo Echegaray y Pilo (1997), https://lawphil.net/judjuris/juri1997/feb1997/gr_117472_1997.html.

⁸ Death Penalty Center, Time on Death Row (2019), <https://deathpenaltyinfo.org/death-row/death-row-time-on-death-row>.

⁹ Amnesty International, The Death Penalty: Criminality, Justice and Human Rights (1997).

¹⁰ ABS-CBN News, How we kill: Notes on the death penalty in the Philippines (2019), <https://news.abs-cbn.com/spotlight/07/14/19/how-we-kill-notes-on-the-death-penalty-in-the-philippines-part-2>.

¹¹ Department of Justice of the Philippines, Restorative Justice (2017), <https://probation.gov.ph/restorative-justice/>.

Pinaagi han programa nga GSP+, an mga pag-eksport ha nasud mahimo nga mayda pinaurog nga pagsulod ha mga merkado (markets) ha Europa ngan makatagamtam han damo nga mga kaupayan ha ekonomiya, basta ini ipadayon ngan ipatuman an ICCPR ngan damo nga iba pa nga punoan nga mga instrumento ha tawhanon nga katungod ngan mga kombensiyon ha patakaran ha droga. An pagpahamtang liwat han sirot nga kamatayon mahimo nga peligro an kahimtang nga kwalipikado ha Pilipinas ha ubos han programa nga GSP +.

7. Naghimo ini hin damo nga kasakit ngan pag-antus, partikular ha mga paryente han tawo nga ginsentensiyahan hin kamatayon, upod na an mga bata, nga ipaubos ha kapintas ha pirit nga pagsakit.

"Napamatud-an ko gikan ha kalugaringon ko nga kasinatian sugad hin usa ka chaplain nga ini tinuod. Kun an usa ka tawo nabilanggo, an mga bata an nag-antos. Labi pa an mga ginpamatay?" – Fr. Silvino Borres, Jr., S.J., Koalisyon Kontra ha Sirot Kamatayon o Coalition Against Death Penalty (CADP)

Diri la an pagkawara ha usa ka miyembro han pamilya an nagresulta ha grabe nga emosyonal ngan saykososyal nga pagkabaraka, upod liwat hini an pinansyal nga pagsakit ha usa ka pamilya, labi na kun an akusado kablas. Ha Pilipinas, an gasto ha pagdepensa ha usa ka indibidwal ha kaso nga sirot ha kamatayon mahimo umabot kutob ha 329,000 PHP – waray labot hini an pagkawara han kita nga aatubangon ha usa ka pamilya kun an usa ka miyembro ha pamilya aada ha detensyon ngan diri makatrabaho¹²

8. Sukwahi hit gintuohan han kadam-an, ini diri epektibo ngan diri magpadayon nga talwas an molopyo.

An mga istatistika ha krimen ha damo nga katuigan diri pihon nga ginpakita nga an sirot ha kamatayon usa ka epektibo nga napugong han krimen. Mas hataas an ihap han krimen ha Pilipinas kun an sirot nga kamatayon ginpatuman ngan, ha kamatuuran, tikang ha 7.10 nga mga pagpatay ha matag 100,000 nga populasyon han naglabay 2006 ngadto ha mas ubos nga lebel ha mga tuig nga pagkahuman ha pagwara hini (6.7 nga pamatay kada 100,000 nga populasyon hadton 2007; ngan 6.40 nga pagpamatay matag 100,000 nga populasyon hadton 2008).¹³

9. Diri tanan nga pamilya ha mga biktima han pagpatay karuyag an sirot nga kamatayon.

Kadam-an nga mga miyembro han pamilya nga nabiktima hin krimen ha Pilipinas an nagpahayag kontra ha sirot nga kamatayon, bisan kun ginpatay an ira mga minahal. An nanay han aktres nga hi Cherry Pie Picache gintulis ngan ginpatay dida han 2014 pero nagpabilin hiya nga usa ka madig-on nga manlalaban kontra ha pagbalik han sirot nga kamatayon ha nasud.**Natuod hiya nga an pagsulbad han problema ha droga ngan pagsiguro nga an edukasyon han mga tawo an solusyon ha pagtapos han krimen, imbes an pagpabuhin han sirot nga kamatayon.**¹⁴

10. An mga paningkamot nga ibalik an sirot nga kamatayon amo an pagpaharayo han atensyon ha publiko ngan mga kapanguhaan sa gobyerno nga diri la tikang ha epektibo nga mga baton ha pandemya nga COVID-19, kundi tikang liwat ha mga mabakod nga solusyon ha lokal nga problema ha droga.

Ha panahon ha pandemya han COVID-19, an gintutokan ha Pilipinas kinahanglan nga mapugngan an pagkalat han COVID-19 ngan pagluwas han kinabuhi imbis nga makamugna labi pa nga sakit ngan kamatayon pinaagi ha pagpadayag han sirot nga kamatayon. An pagpakilala liwat han sirot nga kamatayon diri angay hunahunaon kun mayda libo na nga mga Pilipino an nag-antos na ha COVID-19.

Labot pa, an mga kahinguhaan nga upod ha paggamit ha sirot nga kamatayon mahimo nga labi ka epektibo nga gingamit kun ginpaagi ha mga solusyon nga maiha na nga tinguha pagpuyoy nga hinungdan han problema ha droga – pagpaupay ha kahimsog ha publiko, kalidad nga edukasyon para ha mga Pilipino, ngan upod an pagdukwag han ekonomiya, upod ha kadam-an ngan iba pa.

¹² Free Legal Assistance Group, FLAG Anti-Death Penalty Task Force Position Paper on the Death Penalty (2019), <https://www.facebook.com/ANTIDEATHPENITY/posts/2408684979291659>.

¹³ Philippines Crime Rate and Statistics 1990-2020 (2020), <https://www.macrotrends.net/countries/PHL/philippines/crime-rate-statistics>.

¹⁴ Inquirer Cherry Pie Picache: Address drugs, education issues instead of restoring death penalty (2019)

10 MGA BUTANG NGA MAHIMO NIMO AGUD MAPADAYON PAGWARA HAN SIROT KAMATAYON HA PILIPINAS

1. Pag-upod ha mga panhitabo.

nga gin-andam para ha pagpuyopoy han sirot nga kamatayon ha tibuok kalibutan. Pagsunod ngan pakig-upod ha mga grupo nga aktibo nga nagbuhat kontra ha pagbalik han sirot nga kamatayon ha Pilipinas, sugad han¹⁵

2. Pag-organisar hin usa ka demonstrasyon.

Ini nga buruhaton kinahanglan nga ikonsidera nga maghinay kalabutan han COVID-19 pandemya – alayon gamita an palisiya ha publiko ngan sentido kumon kun magdesisyon ka nga magpakita ha usa ka publiko nga demonstrasyon.

3. Pakigsumpay ha usa ka kampanya ha pagpadara hin surat/email.

ngan ipadara ini ha imo lokal nga mga representante ha Senado o ha House of Representatives. Kun nag-ispponsor hira hin usa ka balaudnon nga nagtumong nga ibalik an sirot nga kamatayon, halipot nga baton an ira mga punto ngan ipasabot kun kay ano ini kinahanglan nga magpadayon nga pagwad-on.

4. Pagdonar.

ha usa ka grupo nga nagtrabaho agud matapos an sirot nga kamatayon

5. Pag-organisar ha usa ka katitirok ha usa ka plataporma ha videoconference.

Mahimo ini Inganod ha usa ka webinar, hilit nga workshop, pag-istoryahanay, usa ka debate ha publiko o bisan usa ka virtual film screening agud makapasamwak ha publiko..

6. Pag-upod ha usa ka TV show o sulod ha usa ka radyo ha komunidad.

9. Pag-organisar hin usa ka eksibit ha arte.

(ha likhang sining nga hinimo ha mga tawo nga ginsentensiyahan hin kamatayon, mga litrato han nakalaray ha kamatayon, mga guhit o poster) o usa ka [virtual] nga pasundayag ha teatro.

7. Sunda an kampanya ha social media.

ha World Day Against the Death Penalty ha Facebook, Instagram ngan Twitter: #nodeathpenalty

8. Pakiwahon an media

agud mapataas an kaadman han isyu ha sirot nga kamatayon.

10. Pagbulig ha "Mga Lungsod Kontra sa Kamatayon Sirot /Mga Lungsod nga Kinabuhi".

han Nobyembre 30, 2020.

¹⁵ <https://www.facebook.com/chrgovph>
<https://www.facebook.com/ANTIDEATHPENLIT/>

AGUD MAHIBAROAN AN IBA PA:

An World Coalition Against the Death Penalty usa ka alyansa ha labaw ha 160 nga mga NGO, mga asosasyon ha bar, mga lokal nga awtoridad ngan unyon. Hingyap han World Coalition nga padig-unon an internasyonal nga sukat ha pakig-bisog kontra sa sirot nga kamatayon. An katapusan nga katuyoan hini amo an pagkuha han unibersal nga pagwara han sirot ha kamatayon. Naghatag an World Coalition usa ka global nga sukat ha usahay nahimulag nga mga kalihukan nga ginhimo han mga miyembro dinhi ha ubos ha masa. Nakompleto hini an ira mga inisyatibo, samtang padayon nga gintatahod an ira kagawasan.

An World Coalition Against the Death Penalty naghimo han World Day kontra ha Death Penalty hadton 10 Oktubre 2003. Hibaroi an tanan bahin ha World Day Against the Death Penalty ha upod an:

<http://www.worldcoalition.org/worldday.html>

worldcoalition

@WCADP

www.worldcoalition.org

World Coalition Against the Death Penalty

Mundo M, avenue Pasteur, 93100 Montreuil, France

Tél : +33 1 80 87 70 43

Commission on human rights
Republic of the Philippines

SAAC Building, UP Complex,
Commonwealth Avenue, Diliman,
Quezon City 1101

Tel.: +63 (02) 8294-8704
(Standard)
+63920 506 1194 (Smart)
+63936 068 0982 (Globe)

chrp.hrepo@gmail.com
chrp.policy@gmail.com

Commission on Human
Rights of the Philippines

@chr.govph

An CHRP, sugad hin nasyonal nga tawhanon nga katungod nga institusyon (NHR) ha Pilipinas, mayda mandato nga Nakapatik ha 1987 Konstitusyon ha Pilipinas ngan ha Mga Prinsipyo ha Paris nga isulong ngan protektahan an bug-os nga mga katungod han tawo upod an mga katungod sibil ngan politika, ngan pan-ekonomiya, sosyal, ngan mga katungod ha kultura. Mayada kaakohan nga regular nga ireport ngan bantayan an mga sitwasyon ha tawhanon nga katungod ngan mga panagsama, ngan irekomenda an mga pamaagi agud mapadukwag an katumanan ha tawhanon nga mga katungod ngan an dignidad han tanan.

www.chr.gov.ph